Мұқағали Мақатаев
“Аққулар ұйықтағанда”

Ол 1931 ж. 9-шы ақпанда Алматы облысы, қазіргі Райымбек (бұрынғы Нарынқол) ауданының Қарасаз ауылында дүниеге келген. Ақынның туған күні жөнінде екі түрлі ақпарат бар. Алайда, құжаттар бойынша ақынның туған күні ақпанның 9-нда тойланады

- Мұқағалидің “Ильич”, “Ақ қайың әні”, “Ару-ана”, “Мавр”, “Аққулар ұйықтағанда”, “Қырандастар, қош болыңдар”, “Чили-шуағым менің”, “Шекарада”, “Большевиктер”, “Өмірдастан”, “Арман”, “Шолпан”, “Досыма хат”, “Алтай-Атырау”, “Отаным, саған айтам”, “Райымбек! Райымбек!”, “Қашқын”, “Жер үстінен репортаж”, “Моцарт. Жан азасы” атты поэма-толғаулары бар. 650-ден астам лирикалық өлеңдерінде адам өмірінің мәні, әсемдік пен сұлулық, тазалық, ерлік, елдік, туған жер турасында терең толғаған.алидің “Ильич”, “Ақ қайың әні”, “Ару-ана”, “Мавр”, “Аққулар ұйықтағанда”, “Қырандастар, қош болыңдар”, “Чили-шуағым менің”, “Шекарада”, “Большевиктер”, “Өмірдастан”, “Арман”, “Шолпан”, “Досыма хат”, “Алтай-Атырау”, “Отаным, саған айтам”, “Райымбек! Райымбек!”, “Қашқын”, “Жер үстінен репортаж”, “Моцарт. Жан азасы” атты поэма-толғаулары бар. 650-ден астам лирикалық өлеңдерінде адам өмірінің мәні, әсемдік пен сұлулық, тазалық, ерлік, елдік, туған жер турасында терең толғаған.

“Аққулар ұйықтағанда” поэмасы

- Бұл поэмада бір жанұяның жалғыз баласы ауыр сырқатпен сырқаттанып қалады. Тәуіп шал баланы тек аққудың қанатымен аластаса ғана дертінен айрылады деп айтады. Әкесінің аққуды өлтіруге дәті бармағандықтан оның орнына анасы мылтығын алып, қасиетті аққулар мекендейтін көлге барады. Көлге келгенде ананың қолындағы мылтығы абайсызда атылып қалады да, мылтықтың оғы аққуға тиеді. Шуды естіген қарт жылқышы көлге қарай келеді де, аққу өлтірген анаға ақыл береді. Қалай болса да ана аққуды үйге әкеледі, алайда үйге қайтып оралғанда баласынын қайтыс болғанын түсінеді.

“Көшбасшы” ойыны

1. Аққудың рең әсемдігін айқындарлық сөздерді табыңдар

2. Аққудың мүсін келістігін кескіндеген сөздер

3. Аққудың әдемі, жарасты әрекеттерін табыңдар

4. Аққу үнінің ерекшелігін бейнелеген сөздерді табыңдар

5. Оқ тиген аққудың мүшкіл халін өрнектеген детальдарды тап

6. Табиғаттағы түс, рең ерекшелігін білдіретін сөздерді тап

7. Су тазалығын ашатын деталь көріністерді тап

8. Табиғаттағы тыныштық салтанатын тағы қай көріністерді тап

9. Ана неге аққуды атпақ болды?

10. Теріс ниеттен барған ана толғанысы қалай өрістеді?

11. Аққуды ату кезіндегі ана әрекетіне баға берейік

12. Құсты құлатқаннан кейінгі ана өкінішіне үңілейік

13. Бала өлімін көрген ана қасіреті қалай көрсетілген

Кейіпкер бейнесіне талдау жаса

Кейіпкерлер	**Іс-әрекеті, адами қасиеттері**
Баланың анасы	
Баланың әкесі	
Тәуіп шал	
Жылқышы қарт	

Поэманың сюжеттік-композициялық жоспарын құр

Экспозиция
Дамуы
Шарықтау шегі
Шиеленісуі
Шешімі

Семантикалық карта

Кейіпкерлер сөзі	**Ана**	**Әке**	**Жылқышы**	**Тәуіп шал**
-Мана, күндіз тәуіп шал не деп кетті?!				
“Аққумен баланы аластаңдар”				
-Апыр-ай, қалай барам, қалай барам?				
-Жалғыз ұлдан артық па, жалған бәрі!				
-Ей, кімсің? Тірісің бе? Жаның бар ма?				

Қорытынды жасау

- **Рефлексия.** -Аққуды неге киелі құс деймiз?

  - Тәуiп дегендi қалай түсiнесiңдер?

  - Көл не себептен “Жетiм көл” деп аталған?

- **Аққу** көлін аңсайды, адам туған жерін аңсайды.

Аққу құсқа оқ тисе қанатын суға тидірмес.

Аққу менен қаз егіз, Адай менен таз егіз.

Айдындағы аққуды
Ақылды мерген атпайды,
Ақ еркесін айдынның
Атуға қолы батпайды.

- Аққу шалшықтан шықса да аппақ.